

MED BRØNDEGAARD, KSLA OCH SLU

I LINNÉS FOTSPÅR!

— Ett akademiföretal

Forskning inom området etnobiologi är relativt ny i Sverige och delvis splittrad och det är fortfarande svårt att hitta doktorsavhandlingar i ämnet som sådant. Istället ingår det ofta som en del i interdisciplinära eller tvärvetenskapliga projekt om kultur- och eller naturhistoria. Etnobiologi handlar om traditionell kunskap om växter, djur och olika naturfenomen. Många är de som har nedtecknat seder och bruk och den i vårt land mest kände i det sammanhanget är nog Carl von Linné. På sina resor genom Sverige gjorde Linné noggranna anteckningar om omgivningens natur och upptecknade både användningen av och benämningar på växter och djur. Det gjordes redan då på ett sätt som i metodik och tanke påminner om dagens etnologiska forskning.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har inte etnobiologi som ett särskilt vetenskapsområde men bedriver undervisning och forskning inom närstående ämnen, som agrarhistoria och skogshistoria. SLU utgör idag därmed ett viktigt centrum för både naturvetenskaplig och humanvetenskaplig forskning om de areella näringarna, förr, nu och för framtiden. Äldre tiders kunskap om användningen av naturresurserna i kombination med modern forskning kan ge viktiga bidrag till lösning av dagens krav på ett hållbart nyttjande av resurserna. Tillbakablickar på gamla tiders seder och bruk visar människans förmåga att dra nytta av och använda de resurser som står till buds. Idag är utmaningen i stort densamma som förr – att bruka utan att förbruka – något som kräver ökad förståelse och mer tvärvetenskaplig forskning.

En föregångare för skandinavisk etnobiologi är den nu bortgångne danske etnobotanikern Vagn J. Brøndeggaard. Han betraktas som en av de viktigare representanterna för denna typ av etnologisk forskning i Skandinavien och hans livsverk har även inspirerat andra. Kopplingen mellan Brøndeggaard, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) och Centrum för biologisk mångfald (CBM) går relativt långt tillbaka i tiden. År 1997 startade CBM tillsammans med ett antal svenska aktörer projektet ”Människan, djuren och växterna: Etnobiologi i Sverige”. Bakgrunden till projektet var framför allt FN:s Konvention om biologisk mångfald (CBD) som Sverige skrivit under. Enligt denna har varje land skyldighet att skydda och bevara naturligt förekommande växter och djur. Därför behövs kunskap inte enbart om vilka de är utan också hur de används av människan. Sverige saknade vid denna tid en vetenskaplig sammanställning av etnologisk kunskap om fauna och flora och tanken var att skapa en svensk motsvarighet till de mäktiga bokverken som publicerats av Brøndeggaard i Danmark. En av Brøndeggaards sista föreläsningar var på ett symposium som arrangerades hösten 2006 av KSLA och CBM/SLU. Ett symposium vilket resulterade i boken *Nycklar till kunskap. Om människans bruk av naturen* (2010).

År 1998 blev professor Paul Alan Cox, USA, förste innehavare av ”Konung Carl XVI Gustafs gästprofessur i miljövetenskap”. Tjänsten var gemensam för SLU och Uppsala universitet och placerades vid den gemensamma centrumbildningen CBM i Ultuna. Cox gästprofessur var inriktad på att initiera ny forskning om svensk etnobiologi och förväntades bli en viktig stimulans för svensk forskning på dessa områden. Gästprofessuren var lyckosam och blev inledningen till ett långvarigt framgångsrikt samarbete mellan professor Cox och CBM.

Vagn J. Brøndegaard blev 2005 utnämnd till hedersdoktor vid SLU och utmärkelsen är en uppskattning av hans outtröttliga arbete med att uppteckna äldre tiders nyttjande av och kunskaper om våra växter. Hans gedigna arbete är av stort värde inte minst för forskningen inom området etnobiologi. Det är min förhoppning att bokverken ska stimulera till nya och spännande forskningsprojekt, gärna av tvärvetenskaplig natur. Vetenskapen har här ett ovärderligt basmaterial att tillgå som kan bidra till etnobiologins fortsatta framväxt och utveckling. Etnobiologi är ett vetenskapsområde som kräver samarbeten, både mellan olika discipliner och mellan universitet som SLU och organisationer som KSLA, för att kunna utvecklas och få den betydelse såväl inom forskning som vid tillämpning som ämnesområdet har förutsättning för. Detta bokverk med etnobiologiska artiklar av Brøndegaard är ett positivt exempel på ett sådant samarbete och jag tackar Håkan Tunón vid CBM/SLU för sitt ambitiösa arbete som redaktör för bokverket. Det är en stor glädje för universitetet och andra att Brøndegaards arbetsbibliotek nu genom KSLA:s förvärv, registrerat och sökbart i databasen Libris, finns tillgängligt för dagens och framtidens behov av tidigare generationers kunskaper och erfarenheter om hur vi förvaltar och nyttjar våra biologiska naturresurser. Detta gäller även det faktum att en stor del av Brøndegaards vetenskapliga artiklar numera också finns samlade och lättillgängliga i detta bokverk och via KSLA:s hemsida.

LISA SENNERBY-FORSSE

Rektor för Sveriges lantbruksuniversitet 2006–2015

Ledamot av KSLA